

Tyklæbet multe

(*Chelon labrosus*)

i Danmark.

Biologi og fangster

Notat 20. maj 2008
DTU – Aqua
Sektion for Ferskvandsfiskeri
Stig Pedersen / Gorm Rasmussen

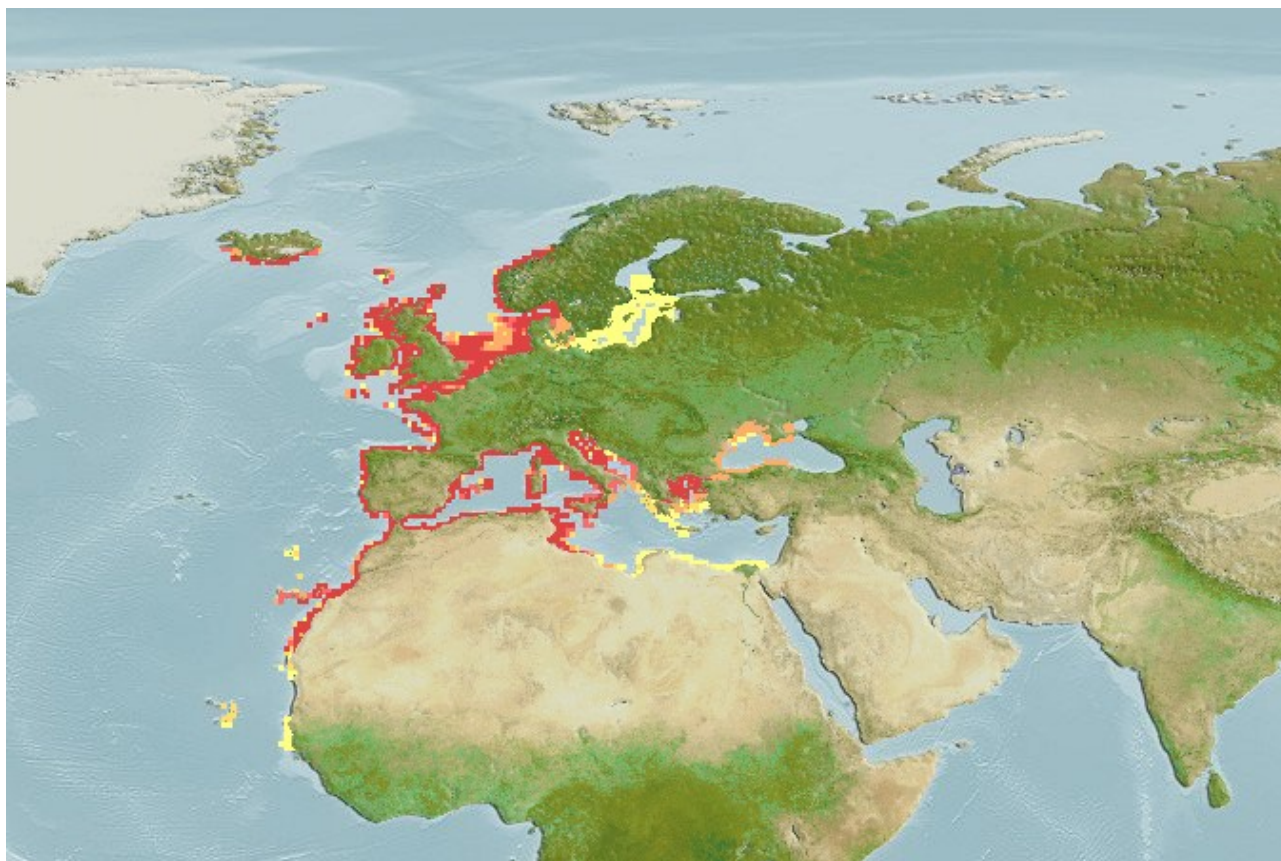
Indledning.

Den tyklæbede multe (*Chelon labrosus*) er den nordligst udbredte art af multer i det nordøstatlantiske område. Den er i de seneste årtier blevet almindelig i danske farvande og genstand for mindre, kommercielt fiskeri og den fanges også både af det rekreative fiskeri og af sportsfiskere.

Biologi.

Multen når ifølge litteraturen en maksimal længde på 75 cm og en vægt på 4,5 kg. Største rapporterede alder er 25 år. Der er ikke fundet publiceret materiale om væksthastigheden i nordlige områder, herunder i Danmark.

Arten er udbredt i den nordøstlige del af Atlanterhavet fra Norge (Island) i nord til Senegal og Kap Verde i syd, samt i Middelhavet og den sydvestlige del af Sortehavet og endvidere i de sydlige dele af Østersøen /1/. Udbredelsen er illustreret på nedenstående kort (Figur 1).

Figur 1.

Udbredelsen af tyklæbet multe.

Kortet viser sandsynligheden for at træffe multe, hvor de røde farver angiver forholdsvis hyppig forekomst, mens de gule farver angiver hvor det er mindre sandsynligt at træffe fisken /1/.

Multen er bundlevende, og træffes i de nordligere kystnære områder i mindre flokke i sommermånederne. Multerne kan i sommermånederne trække ind i brak – og ferskvand.

Multen gyder pelagisk i havet i forårs månederne i Middelhavet (ved Italien), i perioden februar – april ved Frankrig, og frem til sommer månederne ved England og Irland /2/. Der foreligger ikke detaljeret kendskab til den tyklæbede multe's krav til temperatur og salinitet i forbindelse med naturlig gydning, men i akvakulturanlæg er hormonbehandlede multer bragt til gydning ved temperaturer omkring 15 C /2/ og mellem 17 og 20 C med en salinitet på ca. 35 ‰ /3/.

Det observeret at multer en og kan trække ind i brak- og ferskvand i sommerperioden.

Multen fouragerer primært på benthiske diatomer, epiphytiske alger, små invertebrater og detritus /1/.

Der findes ikke sikre oplysninger om gydning ved Danmark, men der er omkring år 2000 konstateret multe yngel i de danske farvande. Yngel af multe fundet i det hollandske vadehav blev tilskrevet gydning i Kanalen /4/.

Multen optræder i de senere år angiveligt mere hyppigt i det nordlige udbredelsesområde. Den er således registreret som selvstændig art på fiskeriauktionen i Hanstholm fra 1986 /5/, ligesom den efter spredte enkeltobservationer i 1950'erne og 60'erne har været observeret hvert år i Sverige gennem en årrække, fortrinsvis ved udløb fra kraftværker /6/, hvor den i 1980'erne blev observeret overvintrende /7/.

Fiskeri efter multe.

Der er ingen restriktioner på fiskeriet efter multe i Danmark, hverken mindstemål fangstmængder eller fredningstid. Der er tilsyneladende kun ét geografisk område hvor der er mindstemål på multen. Det er i det sydlige Wales, hvor et mindstemål på 35 cm er gældende.

Officielle danske fangster

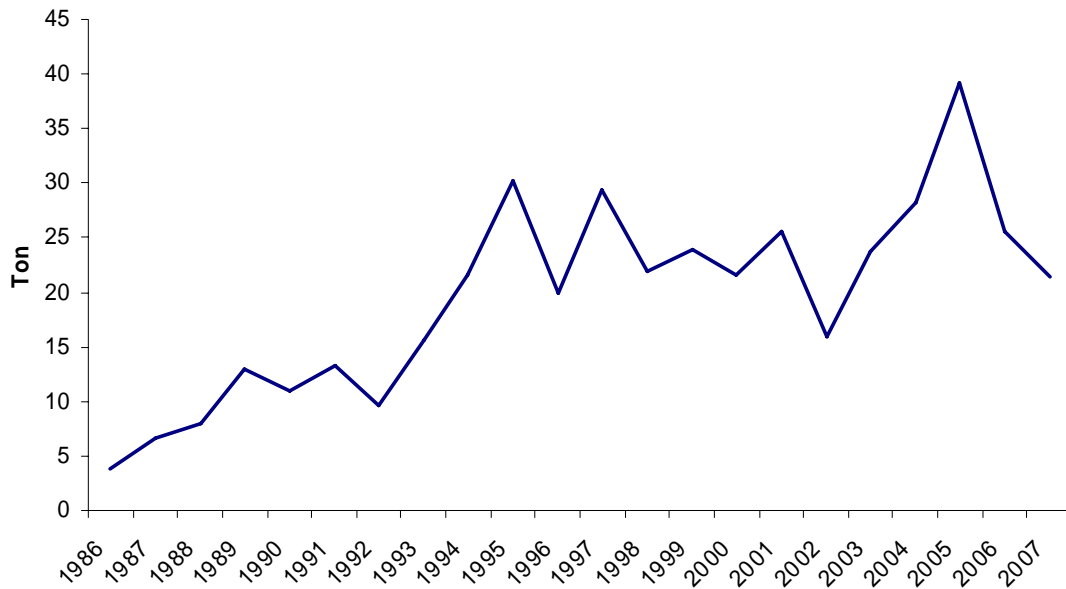
Op gennem 1990'erne er multen tilsyneladende blevet mere almindeligt forekommende i danske farvande, og der har gennem de senere år foregået et vist erhvervsmæssigt fiskeri efter multe. Fangsterne blev således øget til ca. det dobbelte i perioden 1992 – 1995, hvorefter de overordnet set er forblevet på ca. samme niveau efter år 2000, dog med betydelig variation mellem enkelte år.

De officielt registrerede fangster af multe gennem de seneste år er vist i Figurene 1 og 2.

I perioden 1999-2007 varierede fangsterne mellem ca. 15 og ca. 40 ton pr år og indhandlingsprisen gennemsnitligt mellem ca. 30 og 45 kr. pr kg.

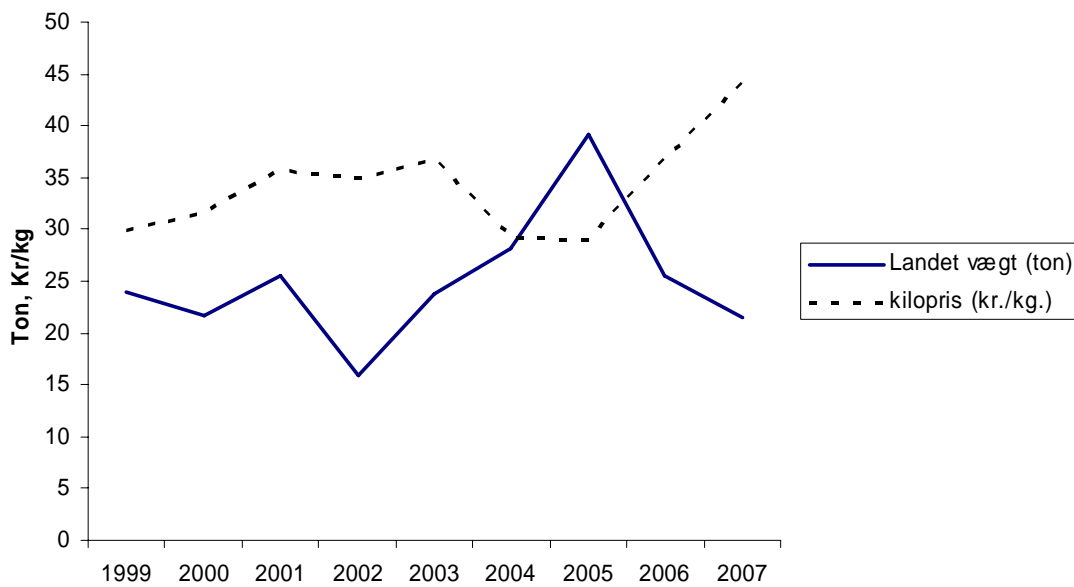
Ældre litteraturangivelser angiver fangster (af alle multe-arter) på årligt 15 – 20.000 tons /8/.

Registreret fangst 1986 - 2007

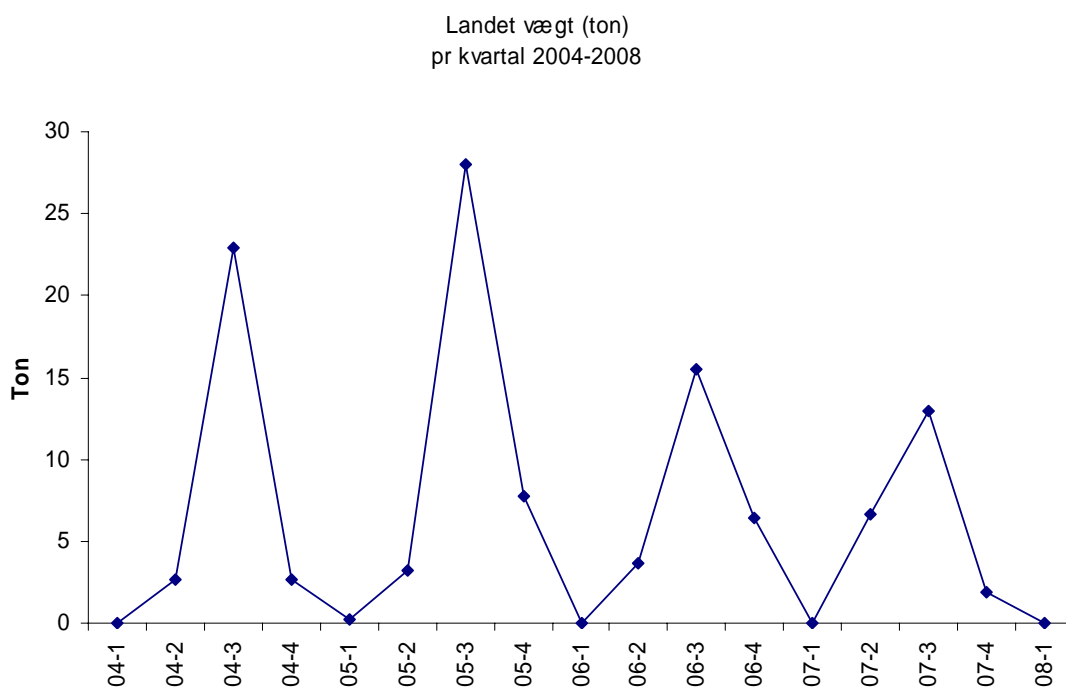
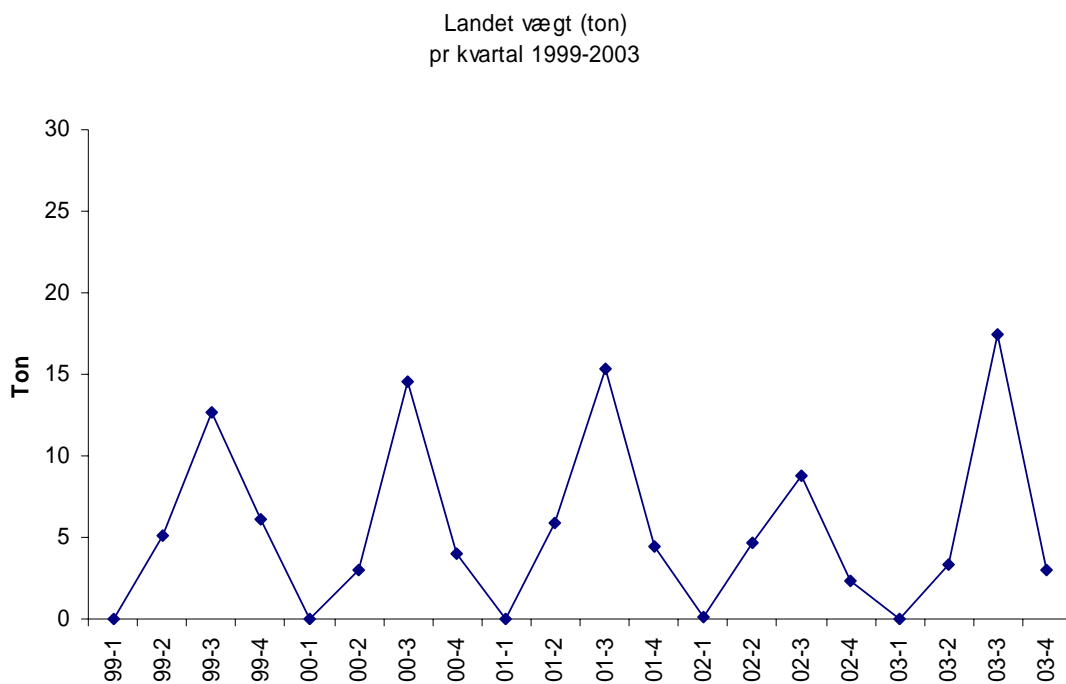
Figur 1
Registrerede årlige fangster af multe i Danmark 1986 – 2007

Fangst og pris

Figur 2.
Årlige fangster af, og gennemsnitlige priser på tyklæbet multe i Danmark 1999-2007 (www.fd.dk).

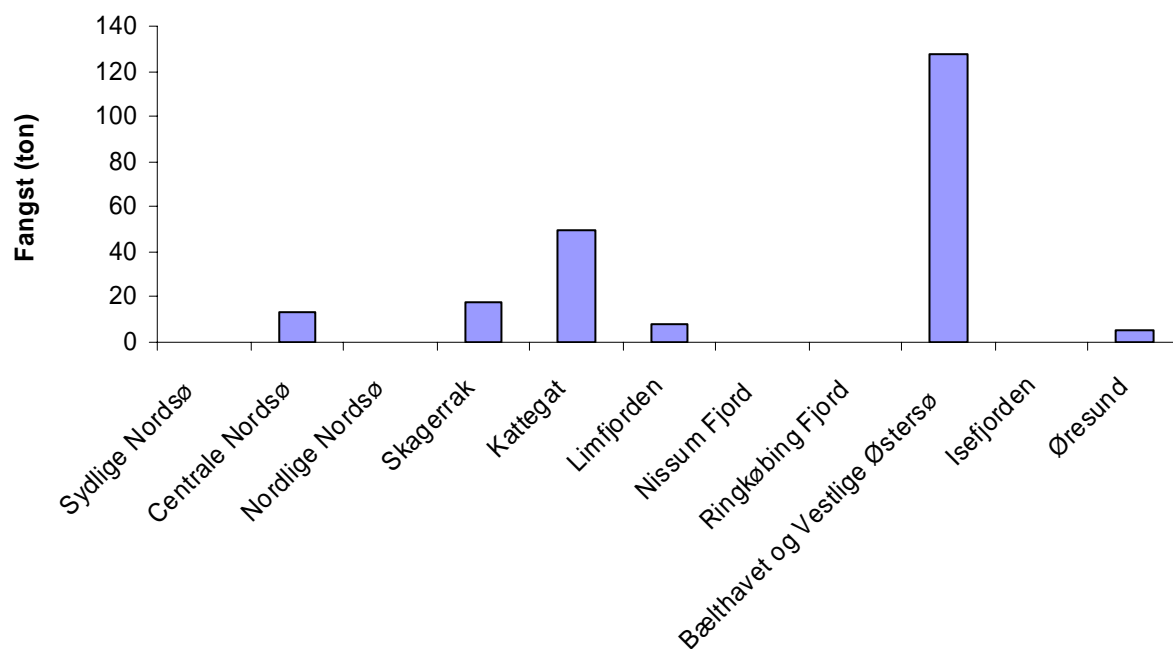
Gennem den samme periode som vist i figur 2 ses det i figur 3 klart at fangsterne fortrinsvis ligger i sommerperioden.

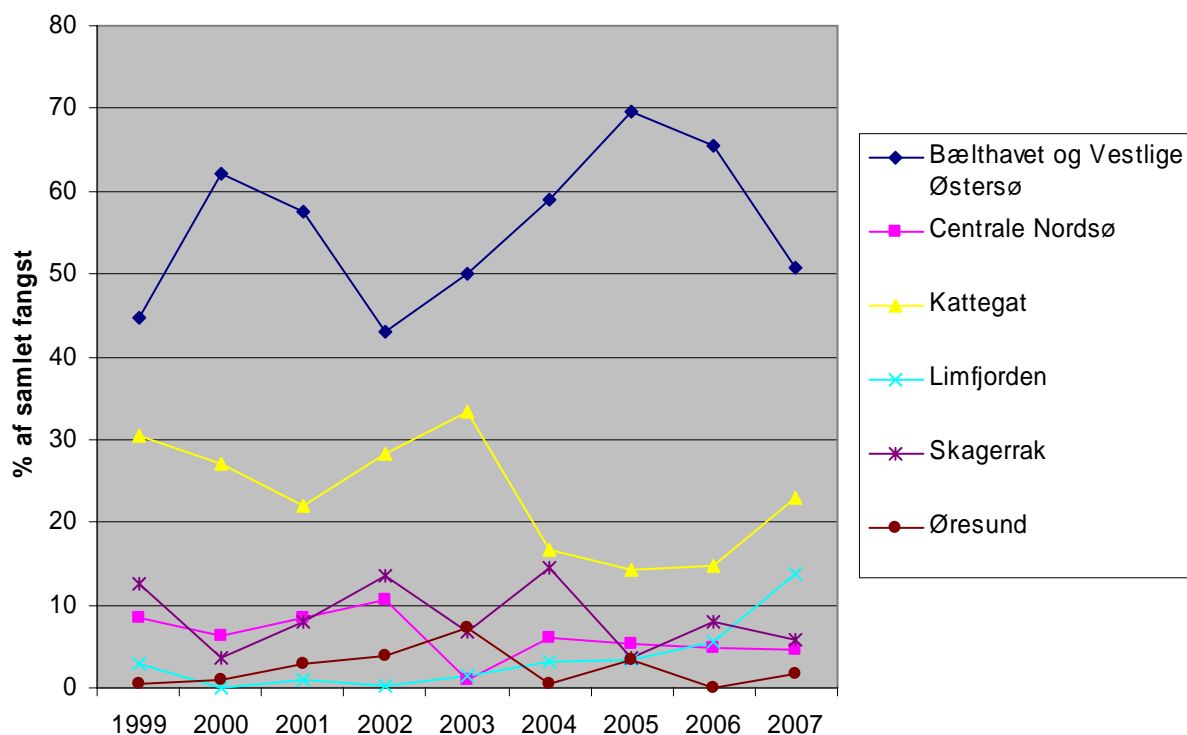
Figur 3. Kvartalsvise fangster af tyklæbet mulde i Danmark 1999 til 1. kvartal 2008 (www.fd.dk).

I Danmark fanges den største del af multerne i Bælterne og den vestlige Østersø (Figur 4 og 5)

Fangster 1999-2007 fordelt på farvande

Figur 4
Fordeling af multefangsterne i danske farvande i perioden 1999 – 2007.

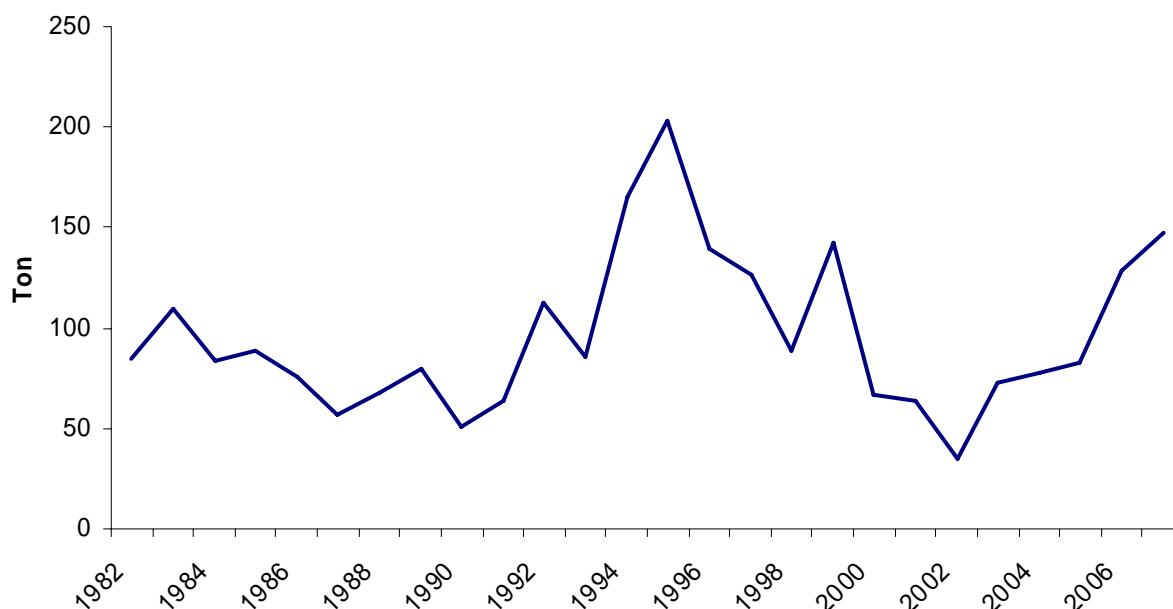

Figur 5
Fordelingen af de registrerede multefangster i Danmark 1999 – 2007 (www.fd.dk)

Multen fanges bl.a. i bundgarn, men kan også fanges i nedgarn og lejlighedsvis i trawl. I vadehavet har der været forsøg på at få etableret et fiskeri efter arten. Dette er dog angiveligt opgivet, da det viste sig for vanskeligt at fange fiskene /9/.

Multen fanges også kommercielt i andre lande. Der er fremskaffet fangsttal fra Storbritannien (Fangster gjort af engelske og waliske fiskere) for perioden 1982-2007 (Figur 6). Disse fangster består overvejende af tyklæbet multe, men indeholder også fangst af mindre mængder tyndlæbet multe (*Liza ramada*) og guldmulte (*Liza auratus*). Det anføres at fangsttallene vil være påvirket af variable og oftest lave priser og derfor i sig selv ikke giver noget præcist billede af bestandsstørrelsen.

Registreret fangst England & Wales 1982 - 2007

Figur 6
Registreret fangst af multe i England og Wales 1982-2007. (Mike Smith CEFAS, pers.comm).

Fangster i andre lande.

I Storbritannien er værdien af de årlige fangster af multe af /10/ angiveligt 800.000 £ og den gennemsnitlige indhandlingspris 1,6 – 1,7 £ pr kg. Dette ville i givet fald svare til en fangst på 470-500 tons. I 1987 blev fangsten i det sydlige England af /11/ opgjort til ca. 550 tons.

Der er stor forskel på disse tal og på de officielt registrerede (figur 6). Det er muligt at de engelske sportsfiskertal gælder for hele Storbritannien. Hvis dette er tilfældet skulle fangsterne for Skotland og Nordirland være på omkring 400 tons, hvilket synes at være meget højt i forhold til England og Wales. Det er også muligt at sportsfiskerne i deres estimat inkluderer fangster ved rekreativt fiskeri (med net og ruser). De registrerede fangster svinger betydeligt mellem godt 200 tons og knap 50 tons, hvor den gennemsnitlige værdi de fleste år i perioden var mellem 50 og 100 tons. Ligesom i Danmark var der en betydelig stigning i fangsterne i den første halvdel af 1990'erne. Men til forskel fra de danske fangster faldt fangsterne i Storbritannien kraftigt omkring år 2000 for herefter igen at stige.

Udsvingene i landingerne er større end de har været i de seneste år i Danmark, men det skal også huskes at priserne på det markedet i Storbritannien angives at være meget variable og tilsyneladende noget lavere end i Danmark, hvilket givetvis spiller ind på fangsterne.

I Frankrig fanges fisken bl.a. i vandløb, hvor der i 1980-1990'erne blev fanget gennemsnitligt 246 tons (tilsyneladende dog overvejende af tyndlæbet multe) pr år med en gennemsnitlig værdi på 7 FF (ca. 8 DKK) pr kg. Sportsfiskeri efter multe synes ikke at være videre populært i Frankrig (pers.comm. M-L Acolus, Cemagref).

Multen er lejlighedsvis blevet fanget i selve Østersøen ved forsøgsfiskerier med trawl. Der er et vist kommercielt fiskeri efter multe i Tyskland, hvor der i 2005 og 2006 blev landet hhv. 20 og 10 tons (pers. comm. Norbert Schultz, Bundesforschungsinstitut für Ländliche Räume, Wald und Fischerei, Rostock, Tyskland). De tyske fangster i de nævnte år overvejende foregået i Nordsøen (26-91%).

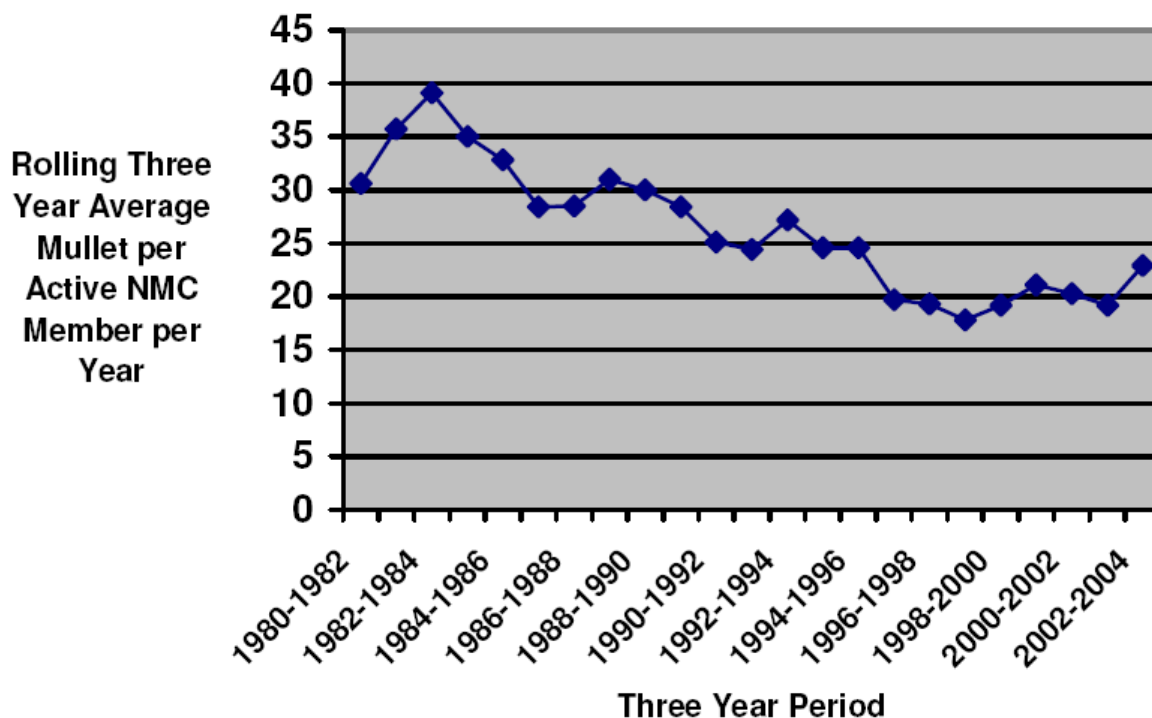
Sportsfiskeri.

Multen er en populær art i sportsfiskeriet, både i Danmark og udenlands. I Storbritannien findes der således ligefrem en national klub for fiskeri efter multe - National Mullet Club /12/, der dog også omfatter fiskeri efter to andre multe-arter: tyndlæbet multe og guldmulte), og i Irland betragtes den som en af de bedste sportsfisk /13/.

Der er ikke noget kendskab til hvor mange multer der fanges i sportsfiskeriet i Danmark, og heller ikke til udviklingen i fangsterne.

I Storbritannien viser en opgørelse af fangsterne (fangst pr fisker) foretaget af sportsfiskerne en generelt faldende tendens fra starten af 1980'erne til slutningen af 1990'erne (Figur 7).

I Tyskland synes arten at være målet for forholdsvis få specialiserede fiskere (pers. comm. Norbert Schultz, op.cit.).

Figur 7

Udviklingen i fangst af multe i Storbritannien 1980 – 2004. Figuren er lånt fra /7/.

Fritidsfiskeri

Fangst af multe er registreret i undersøgelse fra 2002-2004 i Århus Bugt og Isefjord. Der blev her registreret fangst af enkelte multer på mellem 62 og 70 cm i garn i sommerperioden /14/. Herudover er der ikke noget kendskab til fangsterne af multer i fritidsfiskeriet.

Bestandsvurdering.

Med de foreliggende oplysninger er det ikke muligt at vurdere hvor store bestande af multer der faktisk findes i de danske farvande, hvordan forholdene omkring rekruttering og dødelighed er og heller ikke om den er truet af fiskeriet.

De foreliggende oplysninger tyder på at der ikke – eller kun sjældent – er foregået gydning ved Danmark. Det må formodes at de multer, der fanges i den varmere periode af året, overvejende er fisk der vandrer ind fra sydligere havområder. Dog kan der ved områder med udslip af varmt vand være multer der overvintrer, som det er observeret i Sverige.

Der er i Danmark ingen restriktioner på fiskeriet efter multer. Arten er ikke omfattet af kvoter og der findes ikke noget mindstemål. De foreliggende oplysninger giver heller ikke anledning til at foretage regulering af fiskeriet.

Hvis multen på et tidspunkt begynder at gyde (regelmæssigt) i danske farvande, hvilket absolut er en mulighed med en forventet stigning i havtemperaturen på op til ca. 3 C indenfor det næste 60-90 år /15/, må det baseret på observationerne ved Storbritannien og Irland forventes at blive i sommerperioden.

Litteratur

/1/ <http://www.fishbase.org>.

/2/ Cataudella, S., Massa, F., Rampacci, M., Crosetti, D. 1988. Artificial reproduction and larval rearing of Thick Lipped Mullet (*Chelon labrosus*). J.Appl.Ichtyol. 4: 130-139.

/3/ Ben Khemis, I., Zouiten, D., Besbes, R., Kanoun, F. 2006. Larval rearing and weaning of thicklipped grey mullet (*Chelon labrosus*) in mesocosm with semi-extensive technology Aquaculture 259: 190-201.

/4/ Philippart, C.J.M., Lindeboom, H.J., van der Meer, J., van der Veer, H.W., Witte, J.I.J. Long-term fluctuations in fish recruit abundance in the western Wadden Sea in relation to variation in the marine environment. ICES Journal of Marine Science, 53: 1120–1129.

/5/ Krog 2006. Nye fisk i danske farvande? Kan fiskernes observationer dokumentere ændringer i fiskebestandenes sammensætning, WWF Verdensnaturfonden. 87 pp.

/6/ Ask & Westerberg (red) 2006. Fiskbestand och miljö i hav och sötvatten, Resurs- och miljööversikt, Fiskeriverket 152 pp.

/7/ <http://www.fiskbase.se>.

/8/ Muus & Dahlstrøm, Europas Ferskvandsfisk 1978.

/9/ <http://www.dr.dk/Regioner/Syd/Nyheder/Toender/2007/11/26/070732.htm>.

/10/ The Value of Recreational Angling For Grey Mullet and the Case for Recreational-Only Status, A Position Paper by the National Mullet Club, 2006.

/11/ G D Pickett, 1990. Assessment of the UK bass fishery using a log-book-based catch recording system, Fisheries Research Technical Report No. 90. Directorate of Fisheries Research, Lowestoft 1990.

/12/ <http://www.thenationalmulletclub.org>.

/13/ <http://sea-angling-ireland.org>.

/14/ Registreringer af fangster i indre danske farvande 2002, 2003 og 2004 Slutrapport, DFU-rapport Nr. 155-05.

/15/ Hansen, J.L.S., Bendtsen, J. 2006. Klimabetingede effekter på marine økosystemer. Danmarks Miljøundersøgelser. 50s. – Faglig rapport fra DMU nr. 598.